

ממטרד למשאב - או: המזהם ישלם (והפעם לא רק האזרח הקטן)

מתאימות, מעוררת אופטימיות בקשר ליכולת להביא לשינוי תפיסתי והתנהגותי בישראל ביחס לטיפול בארזות.

ראוי להוסיף שהמשרד להגנת הסביבה סבור שישנן תועלות חשובות נוספות לחוק זה וביניהן; חסכון בעלויות הטיפול בארזות ברשויות המקומיות; עידוד תעסוקה ושיפור מעמד תעשיית המזון ומוצרי הצריכה המיוצרים בישראל כתוצאה מההתאמה לדרישות המודרניות בתחום זה ואין כל סיבה שלא לפעול ולקוות גם להשגת התועלות הללו. הואיל ובאירופה שיעור המיחזור של ארזות עולה, במדינות מסוימות, על 80% הרי שיש לנו לאן לשאוף.

עוד נציין שלצורך יישום הוראות החוק, למעט הוראת סימון הארזות שממילא טרם נכנסה לתוקף, נקבע כי ניתן להתקשר עם 'גורם מתווך' או בשמו המשפטי "גוף מוכר" אשר יפעל לקיום חובותיהם של היצרנים והיבואנים, במנגנון יעיל מבחינה כלכלית כנהוג באירופה. עם זאת יש לשים לב, כי בסיטואציה בה בוטל מינויו של הגוף המוכר, ובכל עת בה יצרן או יבואן אינו קשור בחוזה התקשרות עם גוף שכזה, החובה שנקבעה בחקיקה חלה על היצרן או היבואן בעצמם.

אם אכן החוק ייושם כראוי ובהתאם למתווה המוכתב בו (והמשימה בהחלט מאתגרת) ניתן יהיה לראות בכך סימן לבגרות של הציבור הישראלי אשר יהיה נכון לשתף פעולה באכיפת כללים והתנהגויות שנועדו לשפר את איכות חיינו. כמו כן, השתתפות האחריות לטיפול בפסולת הארזות על יצרני הפסולת - היצרנים והיבואנים - היא גם צעד קטן וחשוב לעשיית 'צדק חברתי'.

אל המגזר העסקי אשר במהלך הפקת רווחיו - פעילות המפעלים וכד' - גורם לזיהומים ולהגדלת היקף הפסולת ולפגיעה המתמשכת בסביבה. ניתן כמובן לשאול מדוע זה מצא המחוקק לטפל דווקא בארזות של מוצרים. האם ארזות אלה אכן יוצרות פגיעה סביבתית? מה בכלל יכול לתרום חוק כזה למניעה או לצמצום השימוש בארזות והאם מביא חוק זה תועלת למשק?

לטעמנו ניתן להשיב לשאלות אלה, שחוק הארזות הינו חוק חיוני מעין כמותו. מעטים יודעים שמשקל פסולת הארזות בישראל מוערך בלמעלה ממיליון טון בשנה והעליה ברמת החיים וברמת הצריכה מביאה לעליה מתמדת בכמות הפסולת בשיעור של כחמישה אחוזים כל שנה. פסולת זו אף תופסת שטחים נרחבים באתרי הטמנה ללא כל הצדקה. ללא טיפול רציני ומיידי אנו נוצף בפסולת ושטחים יקרים ייתפסו על חשבון התפתחות המשק והבינוי.

חוק הארזות מוביל מגמה לפיה הארזות תהפוכנה ממטרד למשאב (כדברי הצעת החוק) וזאת באמצעות "היררכיית טיפול בפסולת" הקובעת מדרג לטיפול בארזות, תחילה: א) נקיטת אמצעי הפחתה במקור - כלומר צמצום כמות ב) לאחר מכן - שימוש נוסף בארזות לאותה מטרה ג) בהמשך - מיחזור, כלומר שימוש בחומר ליצירת מוצר אחר ולאחריו הפקת אנרגיה מהפסולת באמצעים שונים ה) ורק כאופציה אחרונה - הטמנת הפסולת.

היררכיה כזו, בשילוב עם יעדים ברורים - המשתנים על פני השנים - לעניין חובת המחזור של פסולת ארזות (כנגזרת של משקל הארזות החד פעמיות של המוצרים שמכר היצרן או היבואן) יחד עם סנקציות

דורון תמיר* עו"ד, אורלי רוסנברג* עו"ד

המשפיעים על חיינו - במישור הפיזי ממש, וכוונתנו לחוקים הנוגעים לאוויר שאנו נושמים (חוק אוויר נקי), למי התהום למי הבארות ולמים העיליים, לקרקעות סביבנו ועוד. ניתן לראות את חוק הארזות כחלק מ"קודיפיקציה" (מערך הסדרים' בתחומי הפסולת, צמיגים ומכלי משקה ועוד) שמקדם המשרד להגנת הסביבה בהובלתו (המרשימה יש לציין) של השר גלעד ארדן ואנשי משרדו. חוק זה משתלב היטב במגמת החקיקה המודרנית והעולמית של חוקי הגנת הסביבה אשר לא מאפשרים עוד להטיל על הציבור הרחב את האחריות הכספית והמקצועית לטפל במפגעים שיצרו התעשיות הגדולות ושאר בעלי העסקים שעסקיהם בעלי פוטנציאל לפגיעה בסביבה (יצרני רעלים, תחנות דלק ועוד).

החוק דוגל בהטלת "אחריות יצרן מורחבת" שמובילה לתוצאה משפטית-כלכלית לפיה "המזהם ישלם". מגמה זו מעבירה את הנטל הכלכלי והביצועי להימנע מיצירת אשפה וזיהומים ולטפל בהסרתם מהמגזר הציבורי ומהציבור הרחב (הנושא בנטל ההוצאות המיותרות)

חז החוקים בעלי הפוטנציאל הרחב ביותר להשפיע על חיי היומיום שלנו בשנים הקרובות הוא חוק 'הנחבא אל הכלים', חוק שאינו אטרקטיבי בשמו וגם, לכאורה, בנושא שהוא מסדיר. חוק זה הינו ה"חוק להסדרת הטיפול בארזות, תשע"א-2011 אשר נכנס לתוקף ביום 1 במרס 2011 ויישומו צובר תאוצה באחרונה.

רבים מאיתנו עורכי הדין, המתעדכנים תדיר בתיקונים לחוקי החברות וניירות הערך והעוקבים בענין אחר הדיונים - האינסופיים - בקודקס האזרחי וברפורמות התכנון והבניה, איננו מודעים לעיתים לחוקים

* עו"ד דורון תמיר הוא שותף במשרד יגאל ארנון ושות' ומתמחה במכרזים ובפרוייקטים בתחומי התשתיות, האנרגיה, איכות הסביבה והתחבורה
* עו"ד אורלי רוסנברג עוסקת בדיני איכות הסביבה במשרד יגאל ארנון ושות'